

De kyrkliga frågorna vid riksdagen

Det är nu för denna gång slut med riksdagens arbete på de kyrkliga frågorna, och resultatet av detta viktiga arbete är nu följande: 1:o att Rikets Ständer ogillat Kungl. Maj:ts proposition om utvidgad religionsfrihet, utan att kunna bliva ense om något annat förslag; 2:o att Ständerna för sin del upphävt det gamla konventikelpakatet och beslutit a) en ny konventikellag (vars lydelse här nedan skall meddelas); samt b) en författning, som berättigar att vid dop och nattvardsgång anlita annan präst än sin egen församling; och 3:o beslutit en underdånig skrivelse till H. M:t om tillåtelse för dem, som så önska, att få begagna de s. k. »gamla böckerna».

Den punkt, vid vilken de flesta kristna fästa vikt, är den om andliga sammankomster eller den nya konventikellagen; därför vilja vi blott om denna yttra några ord. Och vad skola vi då säga? Vi se nu Ständerna önska, att det gamla konventikelpakatet äntligen måtte få sin död, sedan det i mer än ett och ett fjärdedels århundrade tjänat till att plåga och bekymra så många fromma själar inom vårt land och gjort, att de laglydigaste undersåtar, som helst velat vara »all mänsklig ordning undergivna för Herrens skull», varit tvungna att just »för Herrens skull» vara lagbrytare — något som också de heliga martyrer alltid nödgades vara. Nu äntligen torde detta gamla plakat bliva upphävt. Nu äntligen torde det i svensk lag bliva erkänt, att det icke är något ont, utan rätt och tillbörligt, att de, som sådant önska, »här och där i hemmen äro samlade i Jesu namn».

Men Rikets Ständer hava ansett nödigt, till förebyggande av frihetens missbruk, att giva den vissa föreskrifter. Därför hava de för sin del beslutit en ny konventikellag, och dennas lydelse är nu följande:

»Med upphävande av Kungl. Plakatet emot särskilda religionssammankomster den 12 Januari 1726 samt vad för övrigt i detta ämne finnes stadgat, förordnas som följer: Medlemmar av den evangeliskt-lutherska kyrkan vare icke förment att sammankomma till gemensamma andaktsövningar, utan vederbörande prästerskaps omedelbara ledning dock må sådan sammankomst icke utan särskilt tillstånd äga rum å tid, då allmän gudstjänst i församlingen förrättas. Icke heller må vid religionsövning, som icke är att hänföra till enskild husandakt, tillträde vägras församlingens prästerskap, medlem av dess kyrkoråd eller den offentliga myndigheten i orten, vilken sistnämnda myndighet, i händelse av inträffad olaglighet eller oordning, äger att, där så nödigt anses, sammankomsten upplösa. Uppträder någon, som icke är präst eller enligt kyrkolagen berättigad att offentligen predika, vid dylik sammankomst såsom lärare med andliga föredrag, som anses leda till söndring i kyrkligt hänseende eller förakt för den allmänna gudstjänsten eller eljest till undergrävande av religionens helgd, ankomme på kyrkorådet att honom förbjuda att i berörda egenskap inom församlingen vidare uppträda. Var som föranstaltar så beskaffad sammankomst, varom nu sagt är, å tid, då den icke hållas må, eller å sådan tid därtill upplåter hus eller underlåter att ställa sig till efterrättelse kyrkoråds förbud mot utövande av lärareverksamhet, böte från och med femtio till och med tre hundra kronor, till tveskiftes emellan åklagaren och församlingens fattiga. Saknar den bötfällda tillgång till böterna, skola de förvandlas till fängelse, efter samma grunder, som gälla för förvandling av böter enligt utsökningsbalken.»

Denna nya konventikellag, som, efter vad man förmodar, regenten kommer att gilla, får sitt värde egentligen däruti, att själva grundsatsen äntligen blir i svensk lag erkänd och uttalad, nämligen att religiösa sammankomster och lekmäns talande i Jesu namn icke är något brott; den sanningens erkännande och uttalande är nämligen för oförståndiga människor en stor tjänst. För dem, som hava förstånd, så att de veta betänka, att, när en mänsklig lag strider emot Guds, strider t. ex. emot det stora kärleksbudet, det är en synd att lyda den lagen, så sant det är en helig plikt, att »mer lyda Gud än människor» — för dem, som hava förstånd att betänka sådant, betyder denna väntade konventikellag icke mycket; ty de veta i alla fall förut, vad de böra göra; och det är endast en förblindelse och obetänksamhet, när mänskliga lagstiftare icke vakta sig för att stifta lagar, som människor för Guds och samvetets skull måste bryta, om man ock använde alla möjliga pinosätt för att upprätthålla sin lag. Men, såsom sades, för de enfaldiga och oförståndiga är det gott, att sanningen även i mänsklig lag erkännes.

Men ingen må tänka, att den nya konventikellagen, om regenten gillar och utfärdar den, skall skydda oss mot förföljelse för dessa oskyldiga sammankomster; nej, den saken beror icke av den mänskliga lagen, utan endast av vår himmelske Konungs råd om sin församling. Då han behagar giva den frid, då har den frid, eljest förföljelse och oro — »på det att man skall förmimma både från solens uppgång och från dess nedgång, säger Herren, att ingen är förutom mig, att jag är Herren och ingen annan; jag, som bildar ljus och skapar mörker, som giver lycka och skapar ofrid. Jag, Herren är den, som gör allt detta» (Jes. 45). — Var och en kan dessutom i den nya konventikellagen se, med vilken lätthet även denna kan användas till de kristnas förföljande, då där står, att när en lekman andliga föredrag blott »anses leda till söndring i kyrkligt hänseende

eller till förakt för den allmänna gudstjänsten», det skall bero på kyrkorådet att förbjuda honom att inom församlingen vidare uppträda med något andligt föredrag. Och den, som då icke åtlyder eller i rätt tid överklagar kyrkorådets förbud, skall böta från femtio till tre hundra kronor. Det kan väl hända, att en rättsinnad lagskipare komme att fordra bevisning och skäl, som styrka, att det överklagade föredraget åsyftat söndring; men därtill giver icke den nya lagen anledning, ty den säger icke, att någon skall böta för det sätt, på vilket han talat, utan därför att han »underlåter att ställa sig till efterrättelse kyrkorådets förbud» etc. Om blott kyrkorådet förbjuder honom tala inom församlingen, det förbudet må hava skäl eller icke, så bötar han, om han icke åtlyder detsamma, såvitt det icke överklagas samt av domkapitlet eller högre myndighet upphäves. Och kyrkorådet behöver blott »anse», att ett andligt tal har de nämnda menliga följderna. Och huru vanligt är icke det, att allt levande Guds ord anses hava de följderna, att folket skall börja förakta den allmänna gudstjänsten! Vi finna härav, att ingen må anse den nya konventikellagen såsom något skydd emot förföljelse.

Men tackom och lovom Herren, som gör allt väl. Det är visst upprörande för känslan, att de frommaste människor skola kunna förföljas för det mest välmenta, av själva Guds Ande upptända nit; men mycket hälsosammare för Kristi rike, än om de finge en så rättvis och betryggande lag, att den droge deras förtröstans öga från det enda rätta föremålet, den allena mäktige beskyddaren, till den avguden, den förment skyddande lagen. Det är mycket hälsosamt att hava intet mer än Gud att trösta på. Mycken frihet och yttre trygghet är för Guds församling skadlig. Alla, som med någon upplysning beklaga Kristi kyrkas förfall, härleda det i synnerhet ifrån den tid, då hon fick yttre skydd, frihet och makt. Och att de, som nitälska om Herrens rike i själarna, även genom yttre omständigheter hållas i en viss fruktan, ödmjukhet, bön och varsamhet, det bevarar dem från många farliga frestelser och gör deras hela väsende mera hälsosamt för dem, som höra och se dem.

Liksom intet vatten är mera friskt och rent, än det som trängt sig fram genom berg, genom mycket sand och småsten, så är ock Guds ord aldrig renare och friskare, än när det framträder och silas genom mycken anfäktning, fruktan och prövningar. Därför allt är gott vad Herren gör; och han leder dock ännu »konungars hjärtan såsom vattubäckar». Måtte han leda vår regents hjärta, då han, efter att hava hört högsta domstolen och statsrådet, skall besluta, om Ständernas ovanintagna förslag bör gillas och sålunda bliva lag. Icke ens en fågel får falla till jorden, den himmelske Faderns vilja förutan; mycket mindre lär hans högra hands rike vara överlämnat blott åt människors hugskott. På eder äro till och med alla huvudhåren räknade. Och se, jag är med eder alla dagar intill världens ände.

– C-O Rosenius

(Sjuttonde årgången, år 1858)

© Pietisten 2025

Texterna får användas fritt, helt eller delvis, digitalt eller analogt, kopierat eller tryckt om ditt syfte är att främja Kristi rikes tillväxt.

www.pietisten.com